

Зорица Турјачанин

Људски чин пјесме

Илија Ладин: „Од неба навамо“, Свјетлост, Сарајево 1973.

Друга збирка крајишког пјесника Илије Ладина (Козића) „Од неба навамо“ (Свјетлост, Сарајево 1973.) садржи импозантан број пјесама (91), довољан је да се њиме испуне три просјечне књиге.

Па ипак, ово обиље које се читаоцу пружа није резултат изузетне стваралачке плодности, лакоће стиховања, већ озбиљне тежње да се пјесмом, као бакљом, освијетле унутарњи пејсажи бића, открије повезаност свега у свему („Сви свима подједнако потребни“).

У Ладиновој поезији присутна је вјечна драма бића и егзистенције, пролазности и прокошења, ветра и пепелишта, сјећања и цветања.

Ладин је пјесмом посијао брежуљке година и сјећања. У тој вегетацији изникло је много које зло сјеме горчине, немоћи, изгубљености, али песимизам није органски урастао у емоционално ткиво збирке.

Чак и онда када га заспе хладни пепео пролажења, са знањем да је патња била једини прави садржај његовог живота:

*(„Није почело није још
ништа
Или готово ништа Али јест
моја патња почела
Она је почела Давно“),*

и да се унаточ година још ни једна радост није десила, пјесник има снаге да вјерује у будућност у којој су снаге цвјетања јаче од сјећања.

Живот се у његовој пјесми открива у својој тамно-свјетлој неминовности, али увијек зато да би се живио, да би се потврдио патњом и љепотом, чак и смрћу у име будућих живих.

У пјесмама је проговорио „аутентични глас егзистенције“. Из пјесме у пјесму, дјелић по дјелић, открива се слика виђеног и доживљеног свијета, откривају се крутна и ситна питања, докази и противрјечја, истине и заблуде, моћи и морања, нужде и надања, шутње и шапутања, разлози прихватања и одбацивања, све снаге живота и пјевања.

Иако различитих смјерова и интересовања, некада толико бујна да јој се од рукаваца и вегетације загуби главни мисаони ток, читава збирка је прева сходно рефлексивно интонирана.

Међутим, Ладинова мисаоност у својој битности нема ничег препознајног, ничег озакоњеног конвенцијама традиције и поезике. Његова пјесма не пружа мисао која је резултат освједоченог животног искуства нити је оно драгоцјено зрнце животног мудрости вјешто ушлетено у звучно ткање стиха.

Ладин полази од свијета јавног, конкретних ствари, бића и односа, али нам не исказује резултате својих мисаоних напора, већ мучно рађање мисли, њено пробијање кроз наплавине ефемерних полустигна и разлога, судова и закључака.

Пјесма се тешко рађа, обликује у мисао и ријеч, споро се ослобађа сувишног баласта, непотребног вербалног материјала. Мисаони податак се разлаже и претаче, добија снагу и вриједност искуства, постаје пјесма, наизглед трома, спора, масивна, тек назначених могућих мекших потеза.

Пјесник понавља стихове и строфе да би одбацио само неку ријеч, неку синтатму, благо потенцирао модалну нијансу исказа, да би се тек у завршним стиховима приближио коначном изразу, својеврсној сентенцији у којој је згуснута драма бића и пјесме.

Тако Ладин даје процес мишљења и пјевања, више заокупљен чином мисли него чином пјесме сугерира димензију трајања, својеврсно одјекивање у „умном предјелу душе“.

У пјесниковом простору виђења нема баналних и „непоетичних“ тема. „Свака појава и облик појавног“, записао је Витомир Лукић, „постаје мисаоном кулисом што носи надахнуће Ладинова пјевања“. Зато је пјесма, чак и по цијени властитог изневјеравања, мисаоно и емоционално нова мада је створена од исте пјесничке грађе, исте творачке супстанце језика која се, покренута енергијом „снажног унутрашњег потиска“ опире ритму склада, задржавајући неку

неукротиву поетску виталност и силу.

Звук, храпав али конзистентан, постаје „чињеница идеје“, облик пјесниковог самоговора са свијетом у себи и свијетом око себе, грчевит напор да се, по цјену пораза, погледа и са друге стране, да се искуством докуче дубоки разлози егзистенције.

Видљиви облици и мјерљиве димензије појавног у испреплитању бића и ствари, појава и односа, испуњени су само парцијалним смислом. Пут откривања људске загонетке води поред њих, али није у њима и око њих.

Оваква поезија, на специфичан начин постаје, по мишљењу Петра Цадића, „начин дубљег тражења и откривања себе“, „активна медитација“.

У оволикој збирци нема лоших ни случајно написаних пјесама. Чак и онда када бисмо дијелове могли одбацити, увијек постоји неки стих, нека кохезиона језгра, неки фрагмент који оправдава постојање цјелине, нека „тиха искра која је већ врцнула“.

Ладин не пјева и не пише своје стихове, он их живи.

Ипак, чини се да су овом збирком исцрпљене све моћи и могућности оваквог начина „певања и мишљења“ и да ће нека нова пјесма себе ради морати пјевати новим гласом.